

prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău
Judecător: V. Sandu
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: M. Ciugureanu, A. Minciuna, L. Popova

ÎNCHEIERE

5 iulie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecător
Judecători

Tatiana Vieru
Nicolae Craiu și Oleg Sternioală

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Botnaraș Svetlana,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Botnărașu
Mihail împotriva Svetlanei Botnaraș, privind determinarea cotelor – părți din
proprietatea comună în devălmășie,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 22 februarie 2017, prin care a
fost respins apelul declarat de către Botnaraș Svetlana, fiind menținută hotărârea
Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 12 septembrie 2016,

c o n s t a t ă :

La 10 decembrie 2015, Botnărașu Mihail a depus cerere de chemare în
judecată împotriva Svetlanei Botnaraș, privind recunoașterea dreptului de
moștenitor testamentar.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, la 19 martie 2015, a decedat
fratele său, Botnaraș Nicolai, care avea ultimul domiciliu în apartamentul nr. 91
situat pe str. Lomonosov, 49/2, mun. Chișinău. Astfel, defunctul nu a avut copii, iar
unica persoana cu vocație succesorală în baza testamentului a devenit însăși,
Botnărașu Mihail, care s-a adresat la notar pentru a accepta succesiunea. Faptul
respectiv se confirmă prin certificatul de calitate de moștenitor, eliberat la 9 iulie
2015, de notarul public Andrei Bloșenco.

Botnărașu Mihail a precizat că averea succesorală, după decesul fratelui său,
este constituită din ½ cotă - parte din apartamentul nr. 91 situat pe str. Lomonosov,
49/2, mun. Chișinău, iar cealaltă ½ cotă-parte din imobil aparține pârâtei Botnaraș

Svetlana, fosta soție a lui Botnaraș Nicolai. Totodată, a fost specificat că pârâta a rămas să locuiască în apartamentul menționat mai sus.

Reclamantul a învederat că, în temeiul hotărârii Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 22 septembrie 2010, a fost desfăcută căsătoria dintre Botnaraș Nicolai și Botnaraș Svetlana. Prin urmare, ultima nu avea calitate de soție la momentul deschiderii moștenirii. În același context, conform extrasului din Registrul bunurilor imobile, eliberat la 3 noiembrie 2015, dreptul de proprietate asupra bunului imobil din litigiu aparține defunctului și pârâtei. Din motivul divorțului și lipsei copiilor din timpul căsătoriei, Botnaraș Nicolai a întocmit testament pe numele lui Botnaraș Mihail.

În aceeași ordine de idei, Botnărașu Mihail a indicat că, după moartea fratelui său, a fost deschisă procedură succesorală asupra patrimoniului defunctului la notarul public Andrei Bloșenco. În acest sens, la 9 iulie 2015, i-a fost eliberat certificat de calitate de moștenitor, prin care se confirmă că Botnărașu Mihail deține calitatea de moștenitor testamentar al patrimoniului succesoral al lui Botnaraș Nicolai, decedat la 19 mai 2015.

Astfel, conform procedurii notariale cererea de eliberare a certificatului de proprietate urmează a fi semnată de ambii moștenitori, fapt neglijat intenționat de pârâta Botnaraș Svetlana, din această cauză, notarul Andrei Blașenco a fost în imposibilitate de a-i elibera certificat de moștenitor testamentar asupra $\frac{1}{2}$ cotă-parte din bunul imobil. Totodată, la 13 noiembrie 2015, prin încercarea unei negocieri prealabile cu pârâta, reclamantul a acordat ultimei termen pentru a se prezenta benevol la notar pentru a da acordul la stabilirea cotelor-părți din apartament, însă nu a primit nici un răspuns.

Botnărașu Mihail a susținut că bunului imobil din litigiu urmează a-i fi aplicat regimul de proprietate comună în devălmășie, iar proprietatea în devălmășie se prezumă a fi egală până la proba contrară.

Solicită reclamantul, recunoașterea după sine a dreptului de moștenitor testamentar al $\frac{1}{2}$ cotă – parte din apartamentul nr. 91 situat pe str. Lomonosov, 49/2, mun. Chișinău.

La 10 mai 2016, Botnărașu Mihail a formulat cerere de modificare a obiectului acțiunii (f. d. 29 – 30). În acest sens, reclamantul a pretins că pârâta Botnaraș Svetlana, care este coproprietara bunului imobil din litigiu, nu se prezintă la notar pentru determinarea cotelor – părți din apartament.

Astfel, Botnărașu Mihail a cerut determinarea cotelor – părți din proprietatea comună în devălmășie după fiecare coproprietar, Botnarașu Nicolai și Botnaraș Svetlana, a câte $\frac{1}{2}$ cotă – parte ideală din bunul imobil, apartamentul nr. 91 situat pe str. Lomonosov, 49/2, mun. Chișinău (f. d. 30).

Prin hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 12 septembrie 2016, a fost admisă acțiunea integral, fiind stabilit $\frac{1}{2}$ cotă – parte din apartamentul nr. 91 situat pe str. Lomonosov, 49/2, mun. Chișinău, după Botnaraș Nicolai, decedat la 19 martie 2015, și după Botnaraș Svetlana (f. d. 53, 58 – 61).

Prin decizia Curții de Apel din 22 februarie 2017, a fost respins apelul declarat de către Botnaraș Svetlana, fiind menținută hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 12 septembrie 2016 (f. d. 88 - 92).

În același timp, au fost încasate din contul lui Botnaraș Svetlana în beneficiul lui Botnărașu Mihail cheltuielile de asistență juridică în instanța de apel în sumă de 1000 lei (f. d. 88).

La 6 martie 2017, Curtea de Apel Chișinău le-a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 22 februarie 2017 (f. d. 93).

La 14 aprilie 2017, dna Botnaraș Svetlana a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 22 februarie 2017, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanței din 12 septembrie 2016, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurenta a afirmat că prima instanță și instanța de apel a determinat cotele – părți din apartamentul nr. 91 situat pe str. Lomonosov, 49/2, mun. Chișinău după decesul lui Botnaraș Nicolai, însă urma să aplice prevederile cu privire la partajarea averii comune în devălmășie a soților, pentru care este prevăzut un termen de prescripție extinctivă de 3 ani în acord cu art. 25 alin. (8) din Codul familiei.

Astfel, Botnaraș Svetlana a susținut că termenul de prescripție pentru partajarea bunului imobil din litigiu a început să curgă de la determinarea modului de folosință asupra apartamentului de către soți, în special, după desfacerea căsătoriei. Cu toate acestea, instanța de apel a calculat acest interval de timp din momentul decesului lui Botnaraș Nicolae, adică de la 19 martie 2015.

La 22 mai 2017, în conformitate art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție i-a comunicat cererea de recurs lui Botnărașu Mihail, informându-l că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod corespunzător, dacă referința nu a fost prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia (f. d. 101)

Până la data examinării cauzei, intimatul nu a depus referință, prin care să-și exprime poziția cu privire la recursul declarat.

Analizând admisibilitatea recursului, conform art. 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs formulată de Botnaraș Svetlana este inadmisibilă, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Codul de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Materialele cauzei dovedesc faptul că recursul nu a fost examinat anterior, fiind respectate, totodată, dispozițiile art. 430 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Având în vedere dispoziția de drept enunțată, instanța de recurs constată că recursul declarat de Botnaraș Svetlana la 14 aprilie 2017 este depus în termen.

Din considerentele prezentate mai sus, instanța observă că cererea de recurs nu a întrunit condițiile de inadmisibilitate prevăzute de art. 433 lit. b), c), d) din Codul de procedură civilă, fiind necesar, finalmente, de a examina argumentele din recurs susținute prin prisma art. 433 lit. a).

În continuare, audiind raportul verbal al judecătorului-raportor și verificând încadrarea în dispozițiile art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă a temeiurilor invocate în recurs, precum și având în vedere poziția formulată în referință, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată existența temeiului prevăzut la art. 433 lit. a) CPC, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural. Temeiurile declarării recursului sunt enumerate exhaustiv în alineatele (2), (3) și (4) ale acestui articol.

Rațiunea acestor dispoziții legale fundamentează ideea potrivit căreia judecarea recursului exercitat conform Secțiunii II-a, Capitolul XXXVIII din Codul de procedură civilă, are un caracter devolutiv și privește doar problemele de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, nu și temeinicia ei în fapt. În aceste condiții, trebuie observat caracterul extraordinar al aceste căi de atac, la care se poate recurge doar în cazurile excepționale enunțate de dispozițiile art. 432 alin. (2), (3), (4) din Codul de procedură civilă.

Din acest punct de vedere, completul Colegiului își propune să verifice esența și temeiurile recursului, precum și argumentele privind caracterul nelegal al deciziei atacate, în limitele în care au fost formulate și prin prisma drepturilor garantate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO).

Instanța subliniază că în materie civilă Convenția nu garantează un drept de recurs, dar că o eventuală procedură de examinare a admisibilității acestuia face

incident articolul 6 (a se vedea, *inter alia*, *Kukkonen v. Finlanda (nr. 2)*, 13 ianuarie 2009, para. 24; *Akaki Tchaghiashvili v. Georgia*, 2 septembrie 2014, para. 34).

În plus, un stat care dispune de astfel de instanțe de recurs are obligația să se asigure că justițiabilii se bucură de principiile unui proces echitabil garantate de art. 6 alin. (1), în special de dreptul de acces la o instanță și de dreptul de a fi audiat. (a se vedea, *de exemplu*, *Erfar – Avef v. Grecia*, 27 martie 2014, para. 39 – 40; *Lebedinschi v. Republica Moldova*, 16 septembrie 2015, para. 32).

Cu privire la primul aspect, instanța de recurs observă că dreptul de acces la un tribunal al unei persoane poate fi limitat, inclusiv în cazul admisibilității contestațiilor înaintate prin intermediul căilor de atac, întrucât însăși natura sa solicită o reglementare specială din partea statului, care beneficiază de o anumită marjă de apreciere. În acest sens, condițiile pentru autorizarea unei cereri introduse pe o cale de atac extraordinară pot fi mai stricte decât condițiile instituite pentru o cale de atac ordinară (a se vedea, *inter alia*, *Marc Brauer v. Germania*, 1 septembrie 2016, para. 34; *Miessen v. Belgia*, 16 octombrie 2016, para. 64).

În același timp, în jurisprudența sa consecventă, Curtea Europeană a precizat că interpretarea normelor de procedură reprezintă o chestiune de drept intern și ține, în principiu, de competența instanțelor să evalueze motivele de admisibilitate a unei cereri de acest tip (*a se vedea*, *de exemplu*, *Kukkonen v. Finlanda (nr. 2)*, *ibidem*, para. 25; *Vučković și alții v. Serbia (excepții preliminare)*, 25 martie 2014, para. 80; *Miessen v. Belgia*, *ibidem*, para. 70).

Astfel, în conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

În același context, alin. (2) și (3) ale art. 432 din Codul de procedură civilă prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alineatul (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au condus sau ar fi putut conduce la soluționarea greșită a pricinii, în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară sau în cazul în care erorile comise au condus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Prin urmare, reglementările referitoare la formalitățile și termenele impuse de articolele 433 și 432 alin. (2)-(4) din Codul de procedură civilă urmăresc protejarea interesului părții, precum și competența asigurării interpretării unitare a legii de către Curtea Supremă de Justiție. Aceste limitări urmăresc un scop legitim, îndeplinind cerințele securității juridice și buneii-administrații a justiției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Beniamin Nersesyan v. Armenia*, 19 ianuarie 2010, para. 22; *Erfar*

– *Avef*, ibidem, para. 41, *Marc Brauer*, ibidem, para. 35; *Miessen*, ibidem, para. 67; *Trevisanato v. Italia*, 16 decembrie 2016, para. 36 - 37).

În speță, instanța constată că cererea de recurs declarată de către dna Botnaraș Svetlana este formulată în baza art. 432 alin. (2) lit. a) și c), așa cum prevede art. 437 alin. (1), lit. f) din Codul de procedură civilă.

Completul judiciar notează că-i revine obligația de a verifica dacă argumentele recurenteii întrunesc condițiile necesare pentru a declara admisibil cererea acesteia, inclusiv dacă normele de drept invocate în favoarea punctului său de vedere sunt incidente la soluționarea fondului cauzei. Cu toate acestea, trebuie subliniat că din esența motivării recursului, reiese că Botnaraș Svetlana a reluat criticile formulate în faza procesuală anterioară și asupra cărora instanța de apel deja s-a pronunțat.

În plus, instanța de recurs amintește că instanța de apel a constatat că Botnărașu Mihail s-a încadrat în interiorul termenul general de prescripție extinctivă, cât timp decesul acestuia a survenit la 19 martie 2015 (f. d. 92).

În baza celor prezentate, completul Colegiului consideră că Botnaraș Svetlana nu a adus suficiente argumente cu privire încălcările comise de instanța de apel, pe care le-ar fi considerat esențiale și ar putea obliga instanța de recurs să primească cererea acestuia spre examinarea în fond și, eventual, să caseze/modifice hotărârea judecătorească contestată. Prin urmare, temeiurile invocate nu sunt compatibile cu cerințele prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) sau (4) din Codul de procedură civilă.

Cât privește dreptul justițiabilului „de a fi audiat”, garantat de Convenție, instanța notează că obligația de a motiva o hotărâre judecătorească poate varia în funcție de natura deciziei în cauză (a se vedea, *inter alia*, *Helle v. Finlanda*, 19 decembrie 1997, para. 55; *Latourniere v. Franța*, 10 decembrie 2002, para. 2; *Hansen v. Norvegia*, 2 octombrie 2014, para. 71 – 74). De fapt, în concepția instanței europene, art. 6 alin. (1) nu impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs, ca fiind „lipsit de șanse de succes” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kukkonen v. Finlanda* (nr. 2), ibidem, para. 24; *Beniamin Nersesyan*, ibidem, para. 23 – 24; *Akaki Tchaghiashvili*, ibidem, para. 34 sau *Papaioannou v. Grecia*, 2 iunie 2016, para. 45).

Mai mult, instanța observă că recurenta Botnaraș Svetlana a formulat prezenta cerere după ce a beneficiat de o procedură contradictorie pe fond și a avut posibilitatea de a fi audiat de o primă instanță și de o instanță de apel, care au fost competente de a examina toate chestiunile de fapt și de drept relevante litigiului (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Levages Prestations Services v. Franța*, 23 octombrie 1996, para. 48; *A. Menarini Diagnostics S.R.L. v. Italia*, 27 septembrie 2011, para. 59; *Akaki Tchaghiashvili*, ibidem, para. 34).

În sfârșit, în limitele impuse de art. 439 alin. (3) din Codul de procedură civilă, instanța conchide că recursul dedus judecății nu corespunde cerinței de a fi „efectiv”, adică nu s-a bazat exclusiv pe chestiuni de drept, care ar cuprinde încălcări esențiale sau aplicări eronate a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural din partea instanței judecătorești ierarhic inferioară. Din aceste raționamente, completul Colegiului constată existența temeiului prevăzut la art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă. Deci, conjunctură stabilită mai sus este proporțională cu scopul legitim urmărit, iar, în viziunea instanței, însăși esența dreptului de acces la instanță nu a fost afectat.

În conformitate cu art. 440 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Astfel, având în vedere circumstanțele stabilite *supra*, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție decide în mod unanim că recursul declarat de către Botnaraș Svetlana nu ridică probleme de drept și nu poate fi acceptat spre examinarea în fond, urmând a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Botnaraș Svetlana.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,

Judecător

Tatiana Vieru

Judecători

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală